

FÖDERALIZMUS ÉS DECENTRALIZÁCIÓ

*Kézikönyv a svájci struktúrákról
és a magyar hasznosíthatóságról*

Szerkesztette:

HAJDÚ ZOLTÁN

KOVÁCS SÁNDOR ZSOLT

Magyar Tudományos Akadémia
Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Regionális Kutatások Intézete
Dunántúli Tudományos Intézet

Genfi Egyetem
Európai Tanulmányok Intézete

Pécs, 2012

Jelen kiadvány a Svájci Hozzájárulás Testvértelepülési és Partnerségi Pályázati Alap támogatásával, a „*Föderalizmus és Decentralizáció Kutató Intézet létrehozása Magyarországon*” című kutatási program keretében valósult meg.

Szerzők:

BÉCSI ZOLTÁN (II.1, II.3), FINTA ISTVÁN (III.2), FRANCOIS SAINT-OUEN (II.4, II.5), HAJDÚ ZOLTÁN (I.1, I.2, III.3), HORVÁTH GYULA (III.1), KOVÁCS SÁNDOR ZSOLT (II.3), NICOLAS SCHMITT (II.2), PÁLNÉ KOVÁCS ILONA (II.1), SOMLYÓDYNÉ PFEIL EDIT (II.5.).

ISBN 978-963-9899-58-2

Kiadó

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete
7621 Pécs, Papnövelde u. 22.

Az idegen nyelvű fejezeteket fordította: Egyed Ildikó, Kovács Sándor Zsolt, Süle Katalin

Szabibliográfia: Miátovics Csilla, Sziráki Zsuzsanna, Váradi György

Ábrák: Fonyódi Valéria

Műszaki szerkesztő: Kovács Sándor Zsolt

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a terjesztés és a fordítás joga fenntartva.

TARTALOM

TARTALOM	1
ÁBRAJEGYZÉK	3
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	3
BEVEZETÉS	4
I. FEJEZET: A két ország állam- és településközi kapcsolatai	8
1. A kapcsolatok, kölcsönhatások és a magyar adaptációk alakulásának történeti szakaszai	8
1.1. Korai kapcsolatok az 1550-es évekig	8
1.2. A kapcsolatok alakulása Magyarország széttagoltsága időszakában	9
1.3. Kapcsolatok Magyarország konszolidációs folyamatának időszakában, 1711-1848	10
1.4. Az első magyar politikai emigráció Svájcban	11
1.5. Magyar–svájci kapcsolatok az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában, 1867-1918	11
1.6. A svájci államberendezkedési és belső területszervezési modell magyarországi adaptációs kísérlete, 1918-1919	12
1.7. A két világháború közötti időszak	13
1.8. Az államszocialista korszak	13
1.9. A rendszerváltás után	14
2. A testvér települési kapcsolatok sajátosságai és az eredmények hasznosítása	17
2.1. Az egyedi kapcsolatok sajátosságai	18
2.2. A Svájci Hozzájárulási Program, Testvértelepülési és Partnerségi Pályázati Alap első kapcsolatépítő elemei	33
II. FEJEZET: A svájci államberendezkedés, a szakpolitikai struktúrák bemutatása	34
1. Svájci föderalizmus, a hatalom térbeli megosztása és a magyar párhuzamok	34
1.1. Alapok	34
1.2. A svájci föderalizmus alkotmányos fejlődési folyamata	35
1.3. Államszerkezet, többszintű kormányzás	37
1.4. A Genf és Fribourg kantonok alkotmányos sajátosságai	50
1.5. A jogalkotás fejlesztéspolitikai összefüggései	54
1.6. Ajánlások	56
2. A régiók külkapcsolati kompetenciái a svájci kantonok példáján	57
2.1. Az alkotmányos és intézményi kontextus	58
2.2. A kantonok közti együttműködések és az újfajta szövetségek számos résztvevői	69
2.3. Ajánlások	75
3. Regionális politika és területfejlesztés Svájcban	76
3.1. A regionális fejlesztéspolitika elhelyezése a svájci államszerkezetben	76
3.2. A korai szakaszok	77
3.3. Az Új Regionális Politika (NRP)	81
3.4. Az NRP és a területi tervezés viszonya	83
4. Kapcsolódások az Európai Unió és Svájc területfejlesztési politikái között	90
4.1. Kétoldalú kapcsolatok az EU-val: a keret	91
4.2. Területi decentralizációs együttműködés Svájc és az Európai Unió között	96

4.3. Területi szolidaritás az új tagállamokkal: a Svájci Bővítési Hozzájárulás	101
4.4. Svájc–EU, a bonyolult kihívás, amit nem lehet elkerülni	103
5. A településközi együttműködéstől a nagyvárosi kormányzásig	105
5.1. A horizontális és vertikális együttműködés együttese	106
5.2. A koordinációtól az integrációig vezető út a Genfi agglomeráció keretei között	111
5.3. Az ágazati kooperációtól a globális kapcsolatokig vezető út a genfi agglomerációban	113
5.4. A kisméretű önkormányzatok és együttműködésük keretei Bern kanton példáján	131
III. FEJEZET: A magyar és a svájci gyakorlat különbözőségei néhány területen	138
1. Regionális fejlődés és decentralizációs lehetőségek Magyarországon	138
1.1. Növekvő területi különbségek	140
1.2. A magyar területpolitika versenyképessége	143
1.3. Régiók	145
1.4. Miért fontos a szomszéd autonómiája?	149
1.5. Konszenzust a decentralizációban	152
2. Vidékfejlesztési sajátosságok, adaptálható megoldások a svájci vidékfejlesztési gyakorlat alapján	155
2.1. A vidékfejlesztés megközelítése	155
2.2. A vidéki területek lehatárolása	156
2.3. A vidéki területek jellemzői	159
2.4. A vidékfejlesztés lehetséges megközelítési módjai, megoldásai	161
2.5. Magyarország számára biztosított lehetőségek, valamint a gyakorlat	163
2.6. Konklúzió	166
3. A Magyarország és Svájc térszerkezeti és településhálózati összehasonlításból levonható következtetések	167
3.1. Államtörténeti megjegyzések	167
3.2. Természeti földrajzi adottságok és környezet	169
3.3. Szomszédsági viszonyok	171
3.4. A településhálózat fejlődésének társadalmi, gazdasági, politikai összefüggései	172
3.5. Svájc településhálózati sajátosságainak összefoglaló jellemzése	182
3.6. Magyarország településhálózati sajátosságai a svájci összehasonlíthatóságra való tekintettel	184
3.7. A svájci-magyar összehasonlító elemzések eredményei és ütközéseik a „belső megközelítésekkel”	192
3.8. A Dél-Dunántúl valamint Genf és Friburg/Fribourg kanton térszerkezeti és településhálózati sajátosságai	195
ÖSSZEGZŐ GONDOLATOK	213
FELHASZNÁLT IRODALOM	216
A FÖDERALIZMUS- ÉS DECENTRALIZÁCIÓKUTATÁS SZAKBIBLIOGRÁFIÁJA	224
A KÖTET SZERZŐI	239

